
Med integracijo in decentralizacijo

Author(s): Lojze GOSAR

Source: *Urbani Izziv*, No. 15, REGIONALNO PLANIRANJE (april 1991 / April 1991), pp. 22-24

Published by: Urbanistični inštitut Republike Slovenije

Stable URL: <https://www.jstor.org/stable/44179813>

Accessed: 27-09-2018 08:36 UTC

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at <https://about.jstor.org/terms>

This article is licensed under a Attribution 4.0 International (CC BY 4.0). To view a copy of this license, visit <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

JSTOR

Urbanistični inštitut Republike Slovenije is collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Urbani Izziv*

Lojze GOSAR

Med integracijo in decentralizacijo

Povsod po svetu prihajata vedno bolj do izraza na eni strani težnja po avtonomiji in neodvisnosti, na drugi pa težnja po povezovanju. Posebej močno se kaže na gospodarskem področju. Dober primer za to je proces evropske integracije, reševanje različnih političnih problemov na naddržavni ravni, tako političnih, gospodarskih, socialnih in socioloških in ekoloških. Težnja po federativno urejeni Evropi ni samo politična zahteva. Je tudi želja po ohranitvi in uveljavljanju razlik znotraj Evrope. Treba je okrepiti lokalno zakoreninjenost, občnem pa pospešiti povezanost s svetom. Soodvisnost in povezanost pomeni prevzemanje soodgovornosti za širše probleme, vse to pa zahteva jasna pravila in učinkovito upravljanje. Različni koncepti morajo hkrati upoštevati potrebe in zahteve posameznih skupin prebivalstva in območij, ki pa se morajo med seboj dopolnjevati in ne izključevati. Pri vsem tem prihaja vedno bolj do izraza tudi potreba po drugačnem pojmovanju meja. S tem, da meje dobivajo drugačno vlogo, pa vendar ne bi smelo priti do tega, da bi bogatejše dežele, regije ali manjša območja postajala vedno bolj bogata na škodo revnejših.

Osnovno vprašanje je, kako resnično uskladiti kulturo in različne razvojne politike, posebej še politike varstva okolja, tako da ne bi zanemarjale posebnosti posameznih okolij ali navad prebivalstva, da bi le-to lahko bilo nosilec razvojnih iniciativ. Kako doseči aktivno integracijo, ki ne bi zapadla pod vpliv tehnokratske integracije? Kako najrazličnejše medregijske in mednarodne povezave oplemenitili z vrednoto pripadnosti posameznim okoljem?

Vedno bolj postaja jasno, da skoraj ni problema znotraj posamezne dežele, ki ne bi šegal tudi preko njenih meja.

Delovna skupnost Alpe-Jadran je tipičen primer regije, ki kljub temu, da jo preseka več državnih meja, vedno bolj deluje kot transnacionalna regija. Seveda je treba to meddržavno povezanost še posebej sistematično podpirati (Vladimir Klemenčič).

Ali lahko torej trdimo, da so zgodovinske in kulturne korenine Evrope po svojem bistvu precej tuje strogim državnim razmejitvam, ki so prevladovala v kasnejših obdobjih? Lahko bi celo rekli, da je dejanska družbena stvarnost vsaj v Evropi precej pred njenimi političnimi strukturami. Iz vsch teh dogajanj v zadnjih letih se poraja upanje, da je na vidiku novo obdobje z novimi odnosi med deželami in znotraj njih.

Po mnenju znanega zgodovinarja Toynbeeja je treba na pragu tretjega tisočletja ustvariti v Evropi ustrezne pogoje, da bo res pristna in trajna enotnost v Evropi nastala prav iz različnosti kultur in njihovega harmoničnega prepletanja, da bi lahko nastalo novo obdobje v obstoju človeštva.

Osnovni obrisi prostorskega razvoja v prihodnji Evropi se že kažejo. Pri tem pa nikakor še niso razčiščeni pogledi niti na to, kakšne ključne prostorske značilnosti naj bi imela. Na eni strani se kaže jačanje glavnih razvojnih osi (London, Bruselj, München, Milano), na drugi strani pa težnja po nastajanju več metropol s svojimi zaledji. Po mnenju predsednika akademije za prostorsko planiranje dr. Heideja in prof. Albersa iz Hannovra pa prvi koncept preveč poudarja samo eno razvojno os, kar s stališča celotne Evrope ni sprejemljivo. Tudi koncept majhnih metropol ne ponuja dovolj možnosti za enakovreden razvoj vseh regij. Zato predlagata obliko sodelujočih mest in regij, ki je na prvi pogled zelo podobna scenariju malih

metropol, vendar obravnava večje centre in regije kot razvojno enoto in se na ta način najbolj približa cilju enakih razvojnih možnosti posameznih regij. Seveda je razumljivo, da bi, če bi prevladal spontani razvoj in ga ne bi zavestno usmerjali, prišel do izraza predvsem prvi koncept, kar pomeni krepitev glavne razvojne osi. Problem fizičnega razvoja posameznih območij Evrope je neposreden izraz gospodarske pa tudi politične moči posameznih območij. Večanje razlik pa bi prej ali slej pripeljalo do neskladij in nasprotij tudi tam, kjer jih ne bi pričakovali. Zato je nujno sproti usklajevati razvojne politike in jih usmerjati tako, da se bodo različna območja dopolnjevala med seboj. Poselitev najbolj zvesto odraža vse plati življenja in dela. Zato je treba reševati vsa vprašanja v zvezi s tem celostno, v povezavi z gospodarskim in družbenim razvojem.

Mestne aglomeracije so živ organizem, ki s svojimi silnicami segajo daleč v zaledje in tudi v sosednje regije, zato moramo posamezna območja obravnavati enakopravno, ne glede na to, za kakšno raven gre, mednarodno ali lokalno. Tako se koncept sodelujočih mest in regij najbolj približa novemu pojmovanju Evrope ter omogoča izmenjavo različnih funkcij najvišjih ravni, in sicer tako, da bo koristilo vsem. Tekmovanje med centri bo sicer še vedno obstajalo, kar je tudi prav, vendar pa bo postajalo vedno bolj dopolnjujoče in sodelujoče. To pa je seveda mogoče le z uskladitvijo regionalno razvojnih politik med državami. Vsako območje znotraj evropske skupnosti naj bi imelo možnost, da se samostojno razvija, kajti nastajanje prevelikih metropol in aglomeracij bi povzročilo določene aglomeracijske probleme že znotraj njih, še bolj pa bi lahko zaviralo ali onemogočalo razvoj drugih regij. Tak koncept razvoja pa zahteva ustrezno prometno omrežje in tudi primerno delitev funkcij, ki imajo mednarodni pomen. Čeprav se zdi vse to težko izvedljivo, se take razvojne težnje v marsičem že uresničujejo. Različne mednarodne ustanove so že sedaj

razporejene v različnih centrih oziroma metropolah, kar je prej spodbuda kot pa ovira za uspešno sodelovanje na evropski ravni.

Iz vsega povedanega sledi, da se je treba za prihodnost dobro pripravljati in tok razvoja prav usmerjati. Zato bo treba sprejeti v marsičem nove poglede na načine dela, upravljanja in sodelovanja. Sodelovanje na regionalni ravni je na primer dejavnost, ki se sama po sebi seveda ne mora prav razvijati, če nima zavestne politične in strokovne podpore. Zato pa je treba narediti vse, da bomo pripravljene prilagajati se novim razmeram in možnostim in biti sposobni sprejemati nove miselne koncepte.

Upravna delitev in lokalna samouprava

Vedno bolj se kaže, da si odnosi med državami in odnosi znotraj njih niso tako zelo različni kot bi na prvi pogled pričakovali. Mednarodne selitve na primer predstavljajo tako mednarodni problem, kot tudi problem držav, od koder se ljudje priseljujejo ali kamor se doseljujejo. Tudi gospodarski in socialni razlogi za selitve se ne držijo meja. Nastaja torej mednarodna družba, ki bo malo upoštevala meje med državami, slonela pa bo na enakovrednosti različnih kultur.

Da bi mogli uskladiti željo po enotnosti s potrebo po različnosti, pa mora v Evropi in v svetu nastati nova oblika federalizma. Znotraj držav bi to zahtevalo razmeroma veliko teritorialno decentralizacijo in precejšnje možnosti neodvisnega odločanja za različne skupine (teritorialne in drugačne), ki jih določen problem direktno zadeva. Istočasno pa je potrebna čim večja odprtost posameznih teritorialnih skupnosti, ali etnično kulturnih skupin do problemov drugih območij znotraj dežele in do mednarodne stvarnosti.

V zadnjem desetletju se vedno bolj uveljavlja ideja tako imenovanega endogenega razvoja oziroma razvoja lastnih razvojnih potencialov, kar pa ne pomeni zapiranja vase, pač pa

prvenstveno zanašanje na lastne človeške, naravne zmožnosti samostojnega postavljanja ciljev in odločanja. Zanašanje na lastne sile in samo možnost določene politike. Pomeni veliko več kot vsebujejo socialne gospodarske strategije. Nacionalne razvojne politike se morajo močno odpreti tako navzven kot navznoter. Odpiranje navzven pomeni sodelovati z drugimi partnerji na enakopravni bazi, pri čemer je posebno pomembno iskati sodelovanje med deželami s podobnimi gospodarskimi in razvojnimi problemi.

Gospodarskih pojavov in področij, ki že sami brez posebne umetne ureditve in organizacije dobro služijo svojemu namenu, ni treba preurejati, reformirati in podružbljati. Ni jih treba vklepati v različne organizacijske oblike. Lahko smo zadovoljni, da nam tega ni treba, saj je tako naša naloga toliko preprostejša in lažja.

Silno bi se namreč motil, kdor bi menil, da je mogoče vso pestrost sodobnega gospodarskega življenja in vseh najrazličnejših njegovih tvorb na gospodarskem in socialnem področju nadomestiti s kakršnokoli umetno zasnovano gospodarsko in družbeno organizacijo.

Najpopolnejša, najbolj dosledno in sistematično pravilno zgrajena umetna organizacija javne uprave in gospodarstva ne bi mogla nadomestiti lastnih, notranjih tvornih sil. Če bi te oslabele ali celo popolnoma zamrle, potem bi se posamezna območja in skupine prebivalstva tudi ob najpopolnejši upravni organizaciji pogreznile v veliko krizo in celo pomanjkanje.

Vnanja ureditev ali organizacija upravnih in gospodarskih struktur ne more biti povsod in na vseh

področjih enaka. Osnovno načelo te organizacije mora biti povsod isto, toda njen praktični način in oblika se morata ravnati po posebnostih posameznih geografskih (upravnih) območij, področij gospodarstva ter negospodarstva in različnih vrst nasprotujočih si interesov.

prof. dr. Lojze Gosar, dipl. geogr.

Literatura

1. ALBERS, HEIDE von der: Raumordnungskonferenz der Mitgliedstaaten der Europäischen Gemeinschaft am 24. November 1989 in Nantes. V: Akademie für Raumforschung und Landesplanung - Nachrichten (Hannover) Nr. 48 November 1989. - str.2-8.
2. Hans-Dieter FREY: Dezentralisierung / Internationalisierung/ europäische Integration (Thesen). V: Akademie für Raumforschung und Landesplanung - Thesepapiere: Wissenschaftliche Plenarsitzung 21. bis 23. Juni 1990 in Ulm/Neu-Ulm. - str.1-5
3. Lojze GOSAR: Za skladnejši razvoj Slovenije. - Geografski vsetnik (Ljubljana) L. LXI/1989(izšlo 1990). -str.31-50
4. Leo H. KLAASSEN: Entwicklung des europäischen Raumes durch regionale Zusammenarbeit. - Raumforschung und Raumordnung (Hannover) 47.Jg. Heft 1/ 1989. - str.6-10
5. Vladimir KLEMENČIČ: Die Raumstruktur Sloweniens im Lichte der Wachsenden Verflechtung von Wirtschaft und Gesellschaft ueber Offene Grenzen im sinne Einer Europaintegration. - Referat na: Internationales Kolloquium der Akademie für Raumforschung und Landesplanung, Hannover in Bonn, 9.11.1989. - 6 str.
6. C. LACOUR: Integration Europeenne et Desintegration Territoriale. - Referat na: Internationales... Ibid 11. - 12 str.
7. SELF-RELIANT development in Europe/ Edited by Michel Bassand et al. Hampshire: Gower Publishing Company, 1986. - 234 str.
8. Gorazd TRPIN: Lokalna samouprava in upravni sistemi na lokalni ravni. - Gradivo za razširjeno sejo odbora za lokalno samoupravo Skupščine Republike Slovenije, 25. 2. 1991. - 32 str.
9. Igor VRIŠER: Regija v prostorskem planiranju. - Urbanizem (Ljubljana) št. 4-6/1965. - 14 str.